



LÄNSSTYRELSEN
I STOCKHOLMS LÄN

Kameratillsyn solarieanläggningar

Maj 2011

Kameratillsyn solarieanläggningar

Inledning

Länsstyrelsen är tillsynsmyndighet för allmän kameraövervakning av platser dit allmänheten har tillträde. Syftet med länsstyrelsens tillsyn är att se till att lagstiftningen på området efterlevs och att enskilda inte utsätts för otillbörlig integritetskränkning. Länsstyrelsens tillsyn regleras i lagen (1998:150) om allmän kameraövervakning (LAK).

I syfte att effektivisera och få ökad uppmärksamhet kring länsstyrelsernas tillsyn över kameraövervakningen i samhället, och därigenom öka effekten av tillsynen, har en för alla länsstyrelser gemensam prioritering av tillsynen gjorts i en nationell tillsynsplan. Länsstyrelserna ska under verksamhetsåret 2011 bl.a. genomföra tillsyn av solarieanläggningar.

Efter genomförd tillsyn kan Länsstyrelsen bl.a. konstatera att kameraövervakning på framförallt de obemannade solarieanläggningarna är utbredd. 25 av de 26 granskade obemannade solarieanläggningar använder sig av allmän kameraövervakning. Av dessa 25 anläggningar bedriver 96 procent allmän kameraövervakning i strid med LAK.

Avgränsning

Enligt Länsstyrelsens verksamhetsplan för 2011 ska tillsyn riktas mot områden med hög risk och där följderna av en otillräcklig tillsyn får störst konsekvenser för samhälle och individ. Länsstyrelsen ska utgå ifrån hur integritetskränkande kameraövervakningen är, bl.a. ska hänsyn tas till hur integritetskänsligt övervakningsområdet är, i vilken omfattning spridning av kränkande material sker och allmänhetens kännedom om att de är filmade.

Länsstyrelsen har genomfört ett projekt över allmän kameraövervakning i solarieanläggning under perioden januari – maj 2011. Projektet omfattar tillsyn av 52 utvalda solarieanläggningar i nio kommuner i Stockholms län; Botkyrka, Huddinge, Järfälla, Sigtuna, Sundbyberg, Sollentuna, Solna, Stockholm och Täby. Bakgrunden till att Länsstyrelsen valt att inspektera solarieanläggningar är, förutom den nationella tillsynsplanen, att solarieanläggningar utgör ett integritetskänsligt område och misstanke om att användningen av övervakningskameror i solarieanläggningar är utbredd.

Med solarieanläggning avses alla lokaler där verksamheten helt eller i delar består i att mot betalning tillhandahålla allmänheten rum eller apparat för solbestrålning. Solarieanläggningar kan vara bemannade eller obemannade. Av den nationella tillsynsplanen framgår att Länsstyrelsen särskilt ska fokusera på, förutom om tillstånd/bekräftad anmälan finns, om övervakning

sker av solarierum, omklädningsrum och liknande utrymmen, om bildinspelning sker av otillåtet utrymme samt om upplysningsplikten följs.

Tillsynens utförande

Den som bedriver solarieverksamhet ska anmäla detta till miljö- och hälsoskyddsförvaltningen eller motsvarande. Länsstyrelsen valde därför att inledningsvis kontakta de nio utvalda kommunerna. Detta resulterade i att Länsstyrelsen fick ta del av kommunernas listor över anmälda solarieanläggningar. Kommunernas listor var inte uttömmande varför Länsstyrelsen även sökt solarieanläggningar på nätet.

Tillsynen har utförts genom oanmälda inspektionsbesök. 50 procent av de solarieanläggningar som Länsstyrelsen har besökt är obemannade varför någon information inte har kunnat lämnas på plats. Information till de obemannade solarieanläggningarna lämnas därför istället i efterhand. När tillfälle gavs har information lämnats till personal på de bemannade solarieanläggningarna.

Granskningen genomförs i två delar. Den första delen har bestått av Länsstyrelsens besök och analys av besöken. Den andra delen kommer att bestå av att Länsstyrelsen ska ingripa mot de solarieanläggningar som inte följer LAK.

Gällande rätt

I LAK finns bestämmelser om allmän kameraövervakning. Vid allmän kameraövervakning av plats dit allmänheten har tillträde krävs enligt huvudregeln i 5 § LAK tillstånd från länsstyrelsen för att sådan övervakning ska få bedrivas.

Överviktsprincipen

Tillstånd ska enligt 6 § LAK meddelas om intresset av sådan övervakning väger tyngre än den enskildes intresse av att inte bli övervakad. Vid bedömningen av intresset av allmän kameraövervakning ska särskilt beaktas om övervakningen behövs för att förebygga brott, förhindra olyckor eller därmed jämförliga ändamål. Vid bedömningen av den enskildes intresse av att inte bli övervakad ska särskilt beaktas hur övervakningen ska utföras och vilket område som ska övervakas.

Undantag från tillståndsplikten

En övervakningskamera får efter anmälan hos länsstyrelsen sättas upp i en butikslokal om övervakningen har till enda syfte att förebygga eller avslöja brott, övervakningskameran är fast monterad och försedd med fast optik och

den som avser att bedriva övervakningen har träffat en skriftlig överenskommelse om övervakningen med en representant för de anställda på arbetsplatsen. Endast bilder av kassaområdet och av in- och utgångar får behandlas eller bevaras utan tillstånd. Avlyssning eller upptagning av ljud får inte ske utan tillstånd (12 § LAK).

En butikslokal är enligt förarbetena en lokal där det bedrivs försäljning av varor eller tjänster eller uthyrning av varor till konsumenter. I begreppet innefattas då det som i dagligt tal kallas affärer liksom varuhus, stormarknader och försäljningstält. I begreppet ingår även lokaler där verksamheten består i att tillhandahålla tjänster t.ex. resebyråer, skomakare och frisörer, liksom verksamheter som kombinerar försäljning av varor och tjänster, t.ex. optiker och lokaler för uthyrning, t.ex. av videofilmer. Begreppet butikslokal omfattar enligt förarbetena enbart den del av lokalen där försäljning äger rum.

Den tillståndsfria kameraövervakningen i butiker infördes enligt förarbetena mot bakgrund av att det ansågs att särskild hänsyn måste tas till det ökade behovet av skydd mot butiksrån och annan liknande brottslighet.

Länsstyrelsens tillsyn över allmän kameraövervakning

Länsstyrelsen är tillsynsmyndighet över allmän kameraövervakning av en plats dit allmänheten har tillträde (21 § LAK). Länsstyrelsen får inom ramen för sin tillsynsverksamhet meddela de föreläggande och förbud som behövs för att LAK och de föreskrifter och förbud och villkor som har meddelats med stöd av lagen ska följas (22 § LAK). Länsstyrelsen kan förena sådana beslut med vite (23 § LAK).

Länsstyrelsen har rätt att för tillsynen få tillträde till kontrollrum och andra delar av en övervakningsanläggning. Länsstyrelsen får också begära upplysningar från den som bedriver kameraövervakning samt granska bevarat bild- eller ljudmaterial. Detta gäller även i fråga om den som för någon annans räkning tar hand om övervakningen (24 § LAK).

Domstolsavgörande

Det saknas i det närmaste rättspraxis när det gäller allmän kameraövervakning i solarieanläggningar. Justitiekanslern har drivit frågan i förvaltningsrätten huruvida solarieanläggningar ska anses falla under butiksbegreppet och sålunda vara undantaget från tillståndsplikten. Förvaltningsrätten har slagit fast att solarieanläggningar inte kan anses vara butik utan snarare är att likna vid inrättningar som simhallar och biografier varför tillstånd krävs för att få bedriva allmän kameraövervakning.

Kammarrätten har i en dom ansett att betalningsautomater inte kan jämföras med en kassaapparat varför sådan kameraövervakning är tillståndspliktig.

lakttagelser och bedömningar

Tillstånd och anmälan

Obemannade solarieanläggningar

Bland de 52 granskade solarieanläggningarna är 26 stycken obemannade. 25 av dessa har satt upp 1 – 5 övervakningskameror i utrymmen som allmänheten har tillträde till. Av dessa 25 solarieanläggningar har 7 anmält sin kameraövervakning. I anmälan har de obemannade solarieanläggningarna uppgett att övervakning ska ske av butik.

Ingen av de granskade obemannade solarieanläggningarna har fått tillstånd till allmän kameraövervakning av Länsstyrelsen. Ett företag har fått avslag på sin ansökan. Detta företag har sedan anmält sin kameraövervakning till Länsstyrelsen och uppgett att övervakning ska ske av butik.

I de obemannade solarieanläggningarna finns inte någon bemannad kassa utan denna har ersatts med varu- och växlingsautomater. Länsstyrelsen anser mot bakgrund av kammarrättens avgörande att kameraövervakningen i obemannade solarier är tillståndspliktig. Det räcker därför inte med att endast anmäla sin kameraövervakning som de 7 obemannade solarieanläggningar har gjort.

Endast en av de obemannade solarieanläggningarna har annan verksamhet, ett gym, än solarium.

Bemannade solarieanläggningar

26 av de 52 granskade solarieanläggningarna är bemannade. Av dessa 26 anläggningar har 23 stycken även annan verksamhet än solarium, t.ex. gym, badhus och frisör.

9 av de 26 solarieanläggningarna har satt upp 1 – 9 övervakningskameror i utrymmen som allmänheten har tillträde. Av dessa 9 anläggningar har 2 anmält sin kameraövervakning till Länsstyrelsen. I anmälan har de bemannade solarieanläggningarna uppgett att övervakning ska ske av butik. Bemannade solarieanläggningar kan i vissa fall jämföras med butik. En individuell bedömning av varje solarieanläggning måste emellertid ske för att bedöma huruvida solarieanläggningen är en butik eller inte.

Ingen av de granskade bemannade solarieanläggningarna har fått tillstånd till allmän kameraövervakning av Länsstyrelsen.

Övervakningsområde

De *obemannade* solarieanläggningarna övervakar framförallt entréer, utanför solariebås, varuautomater och växlingsautomater. En solarieanläggning använder sig även av avlyssning tillsammans med kameraövervakningen.

De *bemannade* solarierna övervakar framförallt entré och kassa/reception.

Bevarande av bildmaterial

Huruvida de obemannade solarieanläggningarna bevarar bildmaterial, på vilket sätt och hur länge bildmaterialet bevaras samt vilka som har tillgång till det bevarade bildmaterialet har inte kunnat granskas av Länsstyrelsen.

Av de 9 bemannade solarieanläggningar som har satt upp övervakningskameror har Länsstyrelsen endast lyckats få information från en anläggning angående bevarande av bildmaterial. Denna företagare har fått sin hårddisk med bildmaterial stulen varför Länsstyrelsen inte har kunnat kontrollera hur länge bildmaterialet förvaras. Länsstyrelsen har bedömt att bildmaterialet inte förvaras på ett acceptabelt sätt eftersom hårddisk med bevarat bildmaterial förvaras i ett olåst utrymme i anslutning till salong. 2 anläggningar har uppgett till Länsstyrelsen att de inte spelar in bildmaterial kontinuerligt.

Upplysningsplikt

6 av de 34 solarieanläggningar som använder sig av allmän kameraövervakning har inte satt upp tydliga skyltar som upplyser om att området är övervakat. I övrigt har tydliga skyltar satts upp, oftast sitter skyltarna vid entré samt vid varu- och växlingsautomat.

Avslutande diskussion

Länsstyrelsens granskning visar att användningen av övervakningskameror är väldigt utbredd på obemannade solarieanläggningar. Obemannade solarieanläggningar är inte att anse som en butik varför dessa anläggningar inte är undantagna från tillståndsplikten. Granskningen visar att 96 procent av de obemannade solarieanläggningarna bedriver allmän kameraövervakning i strid med gällande lagstiftning. Orsakerna till detta kan antingen vara bristande kunskap om gällande rätt eller att innehavarna medvetet väljer att inte efterkomma LAK.

Den höga frekvens av skyltar som upplyser om att området är kameraövervakat tyder på att kameraövervakningen används i brottsförebyggande syfte. Till detta kommer att endast 34 procent av de bemannade solarieanläggningarna använder sig av övervakningskameror i sin verksamhet vilket är ett tecken på att de obemannade solarieanläggningarna har ersatt personalens tillsynsfunktion med övervakningskameror.

Granskningen visar att övervakningsområdet är begränsat till entréer, varu- och växlingsautomat, område utanför solariebås samt kassa. Vi har inte sett någon övervakning av själva solariebåset och solariet vilket är positivt ur integritetssynpunkt.

Länsstyrelsen ser dock allvarligt på att solarieanläggningar sätter upp övervakningskameror utan tillstånd från Länsstyrelsen. Detta bidrar till att det finns risk för att allmänheten utsätts för otillbörlig integritetskränkning.

Det är viktigt att följa upp de anmärkningar som Länsstyrelsen har så att användningen av övervakningskameror på solarieanläggningar sker enligt gällande lagstiftning. Ytterligare tillsyn av solarieanläggningar måste därför ske i framtiden.